

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

РОБОЧА ПРОГРАМА

з навчальної дисципліни

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ
обов'язкових компонент освітньої програми
другого (магістерського) рівня вищої освіти

053 Психологія (практична психологія)

**м. Харків
2023**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. №7

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології (протокол від 15.08.2023 № 8)

Розробник:

Завідувач кафедри соціології та психології, доктор психол. н., професор,
Євдокімова Олена Олександрівна

Рецензенти:

1. Начальник кафедри психології та педагогіки гуманітарного факультету
Національної академії Національної гвардії України, кандидат психологічних
наук, доцент Станіслав Ларіонов

2. Професор кафедри педагогіки та психології факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор
психологічних наук, професор Наталія Мілорадова.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4 Загальна кількість годин – 120 Кількість тем – 6	05 соціальні та поведінкові науки; 053 Психологія; Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Навчальний курс 2 Семестр 2 Вид підсумкового контролю: іспит
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
<div style="text-align: center;">денна форма навчання</div> Лекції – 24; Семінарські заняття – 22 ; Практичні заняття – не передбачено; Лабораторні заняття – не передбачено; Самостійна робота – 74; Індивідуальні завдання: Курсова робота – немає Реферати (тощо) – немає	<div style="text-align: center;">заочна форма навчання</div> Лекції – 10; Семінарські заняття – 8; Практичні заняття – не передбачено; Лабораторні заняття – не передбачено; Самостійна робота – 102; Індивідуальні завдання: Курсова робота – немає Реферати – немає	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Теоретико-методологічні проблеми психології» є структурно-логічне впорядкування й історико-генетичне осмислення ключових теоретико-методологічних проблем психології, їх експериментальне і феноменологічне обґрунтування; надання поглиблених знань про закономірності і провідні тенденції розвитку психологічної науки, її міждисциплінарні взаємозв'язки.

Основні **завдання** вивчення навчальної дисципліни «Теоретико-методологічні проблеми психології»:

- ознайомити майбутніх фахівців з дослідженнями саморегуляції особистості, що базуються на контекстуалізованому підході до вивчення так званих «динамічних рис», представленим пояснювальними моделями і теоріями особистості, зокрема:

- когнітивно-адаптивною теорією (Дж. Меттьюс);
- соціально-когнітивною теорією (А. Бандура);
- когнітивно-афективною моделлю (CAPS) – (Мишель і Шода);
- моделлю особистісної архітектури (КАРА) - «знання та їх оцінка»

(Д. Цервоне);

- когнітивно-експерієнціальною теорією (С. Епштейн);
- надати уявлення про інтегративний підхід до дослідження індивідуальності, представлений багатовимірною ієрархічною моделлю “Я”-концепції; дослідженнями самосвідомості; моделлю мотиваційних рис; дослідженнями впевненості людини у собі, дослідженнями емоційного інтелекту і стратегій подолання стресу; моделлю «позитивних рис» «Цінності-у-дії» (загальнолюдські цінності “сильні” властивості характеру);

- розкрити зміст і специфіку імпліцитних моделей оцінювання особистості, що базуються на аналізі певних аспектів поведінки, в яких особистісні характеристики відбиваються опосередковано, зокрема через урахування латентних періодів моторних реакцій.

Міждисциплінарні зв’язки: історія, загальна психологія, психіатрія, педагогічна психологія, клінічна психологія, соціальна психологія, юридична психологія, соціологія тощо.

Очікувані результати навчання: Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- основні методологічні принципи сучасної психології; правила розробки методів психологічного дослідження;

- методи і прийоми критичного аналізу сучасних психологічних досліджень; структуру робочого плану та програми наукових досліджень і розробок в області психології;

- методи збору, обробки, аналізу та систематизації інформації за темою дослідження, методи і засоби вирішення завдань дослідження; основні вимоги щодо організації науково-дослідницької роботи (технологію, процедури і методики) і сучасні програмні продукти, необхідні для самостійного наукового дослідження;

- теоретико-методологічні, методичні та організаційні аспекти здійснення науково-дослідницької діяльності; основні методи наукового дослідження;

- основні напрямки вітчизняних та зарубіжних досліджень в області психології, які відзначаються науковою новизною; напрямки фундаментальних і прикладних досліджень в професійній сфері, які мають теоретичну та практичну значущість.

вміти:

- самостійно оцінити і критично проаналізувати науковий рівень і результати наявних досліджень і розробок з проблем професійної сфери; виявляти найбільш перспективні напрямки наукових досліджень і враховувати їх результати при розробці власної програми наукового дослідження; скласти робочий план і програму наукових досліджень і розробок в професійній сфері;
- визначати перспективні напрямки наукових досліджень в предметній сфері професійної діяльності, склад дослідних робіт, що визначають їх фактори;
- використовувати емпіричні, експериментальні і теоретичні методи дослідження в науково-дослідній діяльності;
- організовувати та проводити власні наукові дослідження; застосовувати інструментарій для проведення самостійних наукових досліджень і розробок; використовувати моделі досліджуваних процесів, явищ і об'єктів, що належать до сфери професійної діяльності; формулювати гіпотези, орієнтуватися в специфіці використання методик, проводити емпіричні і прикладні дослідження;
- формулювати і обґрунтовувати актуальність, теоретичну і практичну значимість власного наукового дослідження;
- узагальнювати і систематизувати результати проведеного наукового дослідження з методологічної точки зору; інтерпретувати отримані результати, співвідносити результати власних досліджень з іншими дослідженнями, виконаними представниками різних наукових шкіл; презентувати отримані дослідницькі результати.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність		Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-3	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
	ЗК-4	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми..
	ЗК-5	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності
	ЗК-6	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
	ЗК-7	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-1	Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики
	СК-3	Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності
	СК-5	Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології
	СК-6	Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.
	СК-9	Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Природнича та гуманітарна парадигми психології.

Поняття методу і визначення методології. Причини зацікавленості психології в методології. Питання відповідальності психолога-дослідника. Закономірність розвитку науки: наукові відкриття, аномалії. Парадигма і умови прийняття нових парадигм науковим співтовариством, за Т. Куном. Ознаки природничої парадигми. Гуманітарна парадигма в психології. Методологічний плюралізм і предмет психології. Методологія науки і методологія дослідження. Поняття методу в науці: науковий підхід, методологічний принцип, дослідницький метод, конкретна методика. Побудова мети та гіпотез. Розрізнення пояснювальної та описової психології. Методи пояснювальної (природничо – наукової) психології: спостереження, експеримент, тести, аналіз продуктів діяльності, опитування. Методи описової (гуманітарної) психології: інтроспекція, самозвіт, включене спостереження, ідентифікація, рефлексія, діалог, герменевтика. Методи практичної психології (психологічної практики): психотерапія, консультування, тренінг, корекція.

ТЕМА 2. Структура психології як системи знань.

Психологічні факти, закони, теорії, методи, категорії, принципи та методологічні проблеми як основні складові системи наукових суджень у психології. Значення психології для методологічного знання. Структура методологічного знання: рівні методології. Функції науки. Філософське, світоглядне і методологічне знання. Закономірності розвитку психологічної науки.

Місце і роль психології в системі наукового знання. Міждисциплінарні зв'язки психології з іншими галузями знань та внутрішні фактори її еволюції. Специфіка предмету психології. Структура сучасної психології. Закони психології та їх методологічна функція. Методологічна криза основ психології 19, 20 ст. Етапи розвитку методологічної кризи. Основні причини кризи. Течії і напрямки психології. Наукові школи як форма організації науки. Психоаналітична традиція. Біхевіоризм. Гуманістична психологія. Когнітивна психологія. Гештальтпсихологія. Трансперсональна психологія. Онтопсихологія. Теоретико – методологічний аналіз психологічної практики. Методи добування та інтерпретації психологічних знань.

ТЕМА 3. Категоріальний лад психології.

Категоріальний апарат психологічної науки: базисні і метапсихічні категорії психологічної науки. Процес і закономірності формування категоріального ладу – серцевина внутрішньої логіки розвитку психологічної науки. Взаємозв'язок розробки психологічних проблем і основних категорій. Категорія «образу» в психології. Фактори формування образу. Категорія «дії». Поведінка як адаптивна дія. Внутрішній план дії. Від психофізіологічної до психосоціальної дії. Категорія «мотиву». Спонукальна та смислоутворююча функції мотивації. Проблеми мотивації діяльності. Категорія «особистості» в психології. Концепція самоактуалізації особистості. Абсолютизація окремих категорій як основа оформлення течій і наукових шкіл у психології.

ТЕМА 4. Основні пояснюючі принципи та їх специфіка у системі психологічних знань.

Принцип детермінізму як причинної зумовленості поведінки. Історичні особливості розробки принципу детермінізму в науці; рівні детермінації. Принцип відображення. Принцип єдності психіки та діяльності. Принцип системності. Цілісний, інтегральний підхід до тлумачення психічного. Системна детермінація людської поведінки. Принцип розвитку. Розвиток психіки в філогенезі, онтогенезі. Розвиток психіки і розвиток особистості.

ТЕМА 5. Основні проблеми психологічної науки.

Категорія свідомості та психогностична проблема. Історія дослідження проблеми свідомості в зарубіжній та вітчизняній науці. Свідомість в рефлексології і з позицій біхевіоризму. Психоаналітичний напрямок і свідомість. Категорія образу: психофізична та психофізіологічна проблеми. Виникнення психофізичної проблеми. Підходи до вирішення психофізичної проблеми: теорія психофізичної

взаємодії, психофізичний паралелізм. Перспектива вирішення даної проблеми. Категорія дії та психопрактична проблема. Діяльність як суспільно – історична категорія. Психологічні аспекти дослідження індивідуальної діяльності. Проблема спільної діяльності. Проблема спілкування. Спілкування як базова категорія в психології. Функції і структура спілкування. Особливості перебігу психічних процесів в умовах спілкування. Категорія мотиву та психомотиваційна проблема. Категорія особистості та психосоціальна проблема. Спрямованість особистості. Перспективи розвитку психологічної науки.

ТЕМА 6. Некласичний вектор у сучасній психології.

Основні методологеми сучасної психології (за М.В. Савчиним). Методологеми сучасної психології. Особливості неklasичного підходу до дослідження особистості як культурного об'єкта (внесок Л.С. Виготського, Д.Б. Ельконіна, М.М. Бахтіна, Альфреда Адлера, Д.О. Леонтьєва, С.Д. Максименко у розвиток і становлення нового погляду на людину як суб'єкта самодетермінованої активності). Напрями неklasичної трансформації психології (за Д.О. Леонтьєвим): - від пошуку знань до соціального конструктивізму; - від монологізму до діалогізму; - від ізольованого індивіда до ідеального суб'єкта досягнення життєвого успіху; - від детермінізму до самодетермінації; - від потенціалізму до езистенціалізму. Структурний підхід до дослідження особистості. Загальна характеристика стану розвитку теорії диспозиційних рис особистості (внесок Олпорта, Кеттелла, Айзенка). Основні припущення й принципи, на яких базуються дослідження структури особистості, та їх відбиття у різних моделях особистісних рис. Варіанти скорочення психометричної 16-факторної моделі Кеттелла. Емпіричний і теоретичний статус п'ятифакторної моделі особистісних рис і аспекти її критики. Загальна характеристика п'ятифакторної моделі особистості (Гольдберг Р.Л. – Goldberg, R.L.). Модель Кости і МакКрея. Шестифакторна модель Ештона і Лі. Емпіричний і теоретичний статус диспозиційних моделей особистісних рис як генералізованих нейропсихічних структур. Новітні уявлення про «єдиний фактор особистості» (Ірвінг, Раштон). Духовна парадигма в психології (М.В. Савчин, 2013 р.)

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Природнича та гуманітарна парадигми психології	20	4	2	-		12	Іспит
Тема № 2 Структура психології як системи знань	20	4	4	-		12	
Тема № 3. Категоріальний лад психології	20	4	4	-		12	
Тема № 4 Основні пояснювальні принципи та їх специфіка у системі психологічних знань	20	4	4	-		12	
Тема № 5 Основні проблеми психологічної науки	20	4	4	-		12	
Тема № 6 Некласичний вектор у сучасній психології	20	4	4	-		14	
Всього за семестр	120	24	22	-		74	

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Природнича та гуманітарна парадигми психології	20	1		-	-	17	Іспит
Тема № 2 Структура психології як системи знань	20	1		-	-	17	
Тема № 3. Категоріальний лад психології	20	2	2	-	-	17	
Тема № 4 Основні пояснювальні принципи та їх специфіка у системі психологічних знань	20	2	2	-	-	17	
Тема № 5 Основні проблеми психологічної науки	20	2	2	-	-	17	
Тема № 6 Некласичний вектор у сучасній психології	20	2	2	-	-	17	
Всього за семестр №1	120	10	8	-	-	102	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література
Тема 1. Природнича та гуманітарна парадигми психології		
<div>1. Дайте визначення поняття «Парадигма».</div> <div>2. Проаналізуйте відмінності між поняттями «природнича парадигма» та «гуманістична парадигма».</div> <div>3. Назвіть основні етапи розвитку наукового знання.</div> <div>4. Які моделі розвитку психологічної науки називає М. Гусельцева?</div> <div>5. У чому відмінність між класичним і посткласичним етапами розвитку науки?</div> <div>6. Охарактеризуйте поняття «наукова революція».</div> <div>7. Назвіть можливі причини виникнення нової наукової парадигми.</div> <div>8. Розкрийте значення терміна "нормальна наука".</div> <div>9. Охарактеризуйте ключові поняття теми. Занотуйте їх до робочого зошиту.</div>	<div>Основна література: 1,2,6,12</div> <div>Додаткова: 1,5,34,28,4 1</div>	
Тема № 2 Структура психології як системи знань		
<div>1. Дайте визначення поняття «Методологія психології».</div> <div>2. Проаналізуйте відмінності між поняттями «методологія» та «метод».</div> <div>3. Яка різниця між методологією та філософією?</div> <div>4. Назвіть основні категорії психології.</div> <div>5. Які ключові методологічні проблеми виокремлює С.Д. Максименко?</div> <div>6. У чому відмінність науковими та повсякденними психологічними знаннями?</div> <div>7. Охарактеризуйте функції методології.</div> <div>8. Назвіть основні шаблі методологічного простору психології.</div> <div>9. Розкрийте значення терміна " онтопсихологія конкретної особистості".</div> <div>10. Охарактеризуйте ключові поняття теми. Занотуйте їх до робочого зошиту.</div>	<div>Основна література: 5; 7,9, 11, 14</div> <div>Додаткова: 3,4,23,26,1 2, 36</div>	
Тема № 3. Категоріальний лад психології		
<div>1. Дайте визначення основних базисних та метапсихологічних категорій психології.</div> <div>2. Здійсніть категоріальну реконструкцію проблеми власного бакалаврського дослідження</div>	<div>Основна література: 6,7;</div> <div>Додаткова: 2,5,31,35.4 1</div>	

	Тема № 4 Основні пояснювальні принципи та їх специфіка у системі психологічних знань	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення поняття «принцип». 2. Проаналізуйте відмінності між попередниками принципу системності. 3. Яка різниця між холізмом та еклектизмом? 4. Назвіть основоположний принцип психології за С.Л. Рубінштейном та М.Г. Ярошевським. 5. Які є погляди на принцип детермінізму? 6. У чому відмінність між класичним і посткласичним етапами розвитку науки? 7. Охарактеризуйте поняття «зовнішній методологізм». Проаналізуйте зміст основних методологічних принципів психології 8. Проілюструйте регулятивну функцію принципу суб'єктності (або іншого пояснювального принципу) у вашому бакалаврському дослідженні 9. Розкрийте значення терміна "відображення". 10. Охарактеризуйте ключові поняття теми. Занотуйте їх до робочого зошиту. 	<p>Основна література: 1;2,5,9,11</p> <p>Додаткова: 1,5, 12,23,27,31 36</p>
	Тема № 5 Основні проблеми психологічної науки	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення поняття «криза». 2. Проаналізуйте погляди Л. Виготського на кризу в психології. 3. Яка різниця між аналітичним та феноменологічним методами з точки зору Л. Виготського? 4. Які є погляди на причини кризи? 5. У чому відмінність між парадигмою і метадигмою? 6. Охарактеризуйте поняття «соціодигма». 7. Розкрийте значення терміна "схизис". 8. Проаналізуйте проблему кризового розвитку психології. 9. Створіть типологію кризових явищ у психології. 10. Підготуйте повідомлення на теми: 1. Психомотиваційна проблема в психологічній науці. 2. Психопраксична проблема в психологічній науці. 3. Психосоціальна проблема в психологічній науці. 4. Психофізична проблема в психологічній науці. 5. Психофізіологічна проблема в психологічній науці. 6. Психогностична проблема в психологічній науці. 11. Охарактеризуйте ключові поняття теми. Занотуйте їх до робочого зошиту. 	<p>Основна література: 4, 6,7,12</p> <p>Додаткова: 1,3,4,9,22,24,29,31,35</p>
	Тема № 6 Некласичний вектор у сучасній психології	

<p>1. Проаналізуйте особливості неklasичного підходу до дослідження особистості як культурного об'єкта (внесок Л.С. Виготського, Д.Б. Ельконіна, М.М. Бахтіна, Альфреда Адлера, Д.О. Леонтьєва, С.Д. Максименко у розвиток і становлення нового погляду на людину як суб'єкта самодетермінованої активності).</p> <p>2. Охарактеризуйте напрями неklasичної трансформації психології (за Д.О. Леонтьєвим):</p> <p>3. Надайте загальну характеристику стану розвитку теорії диспозиційних рис особистості (внесок Олпорта, Кеттелла, Айзенка).. 4. Новітні уявлення про «єдиний фактор особистості» (Ірвінг, Раштон). 5. Духовна парадигма в психології (М.В. Савчин, 2013 р.)</p> <p>6. Охарактеризуйте ключові поняття теми. Занотуйте їх до робочого зошиту.</p>	<p>Основна література: 2,4,5,6,8,11 Додаткова 21,34,35,37</p>
--	---

5. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Скласти анотацію монографії М.В. Савчина «Методологеми психології», К., 2013;
2. Скласти анотацію монографії М.В. Савчина Духовна парадигма психології, К., 2013.
3. Надати письмові відповіді на запитання до І розділу підручника «Сучасні напрями зарубіжної психології» Носенко Е.Л., Аршави І.Ф., Дн-ськ; ДНУ; 2010 р. (5 запитань – на вибір студента).
4. Зробити повідомлення «Аспекти проявів особистісної ідентичності»
7. Зробити повідомлення «Загальнолюдські позитивні цінності: номенклатура, характер впливу на формування «сил» характеру»,
8. Зробити повідомлення «Зміст духовної парадигми в психології».

5.1.2. Теми курсових робіт (не передбачено навчальним планом)

5.1.3. Теми наукових робіт (не передбачено навчальним планом)

6. Методи навчання

Навчання з дисципліни проходить у формі: лекцій, семінарських занять, а також самостійної та індивідуальної роботи. В процесі навчання використовуються наступні методи:

- лекції,
- інтерактивний метод,
- пояснювально-ілюстративний,
- метод наукового порівняння
- частково-пошуковий метод,
- дослідницький метод,
- метод проблемного викладання.

7. Методи контролю

Перелік питань та завдань, що виносяться на іспит

1. Поняття про методологію психології, її зв'язок із загальнонауковою методологією.
2. Структура методологічного знання. Співвідношення емпіричного, теоретичного і методологічного знання.
3. Криза наукової психології та найістотніші її прояви.
4. Предмет психології: необхідність „нового погляду”. Функції визначення предмету психології.
5. Основні напрями наукових досліджень теоретико-методологічних проблем психологічної науки в Україні.
6. Теоретична психологія як новий розділ психології, її предмет і значення.
7. Донаукові (буденні) і наукові психологічні знання. Види наукового психологічного знання.
8. Співвідношення психологічної теорії і психологічної практики. Предметний вимір науки, її предметна мова.
9. Наука як особлива форма діяльності суб'єкта. Соціальна, когнітивна і індивідуально-психологічна змінна теоретико - психологічного аналізу науки.
10. Логіка розвитку науки. Цінність індуктивної логіки. Гіпотетико-дедуктивний метод.
11. Спілкування – координати науки як діяльності. Поняття про наукову школу.
12. Особистісний складник психологічної науки. Мотивація вченого як вирішальна особистісна змінна.
13. Категоріальний лад як базис, на якому розвиваються основні психологічні поняття.
14. Методологічні принципи реалізації категоріального аналізу, обґрунтовані М.Г. Ярошевським.
15. Теоретичні джерела основних понять психології. Роль буденного досвіду у

формуванні психологічних понять.

16.Базисні категорії і метапсихологічні категорії, взаємозв'язок між ними.

17.Пояснювальні принципи психології. Принцип детермінізму. Психічний детермінізм.

18.Макросоціальний і мікросоціальний детермінізм.

19.Принцип системності. Типи „несистемних теорій” (холізм, елементаризм, еклектизм, редукціонізм).

20.Принцип розвитку та його реалізації у вітчизняній психології.

21.Суб'єктна парадигма у сучасній психології. Суб'єктно-діяльнісний³⁰ підхід до аналізу психічних явищ.

22.Основні ідеї вчинкового підходу в українській психології.

23.Вчинок як осередок психічного та логіка його визначення. Вчинок і діяльність.

24.Психофізична проблема. Гіпотеза психофізичної взаємодії. Поняття про психофізику.

25.Психофізіологічна проблема. Розвиток уявлень про рефлекторну діяльність мозку.

26.Психогностична проблема.

27.Суб'єктивне і об'єктивне знання про психічне. Рефлексія про наукове знання.

28.Принципи, шляхи і засоби виробництва психологічного знання.

29.Психологічні механізми творчо-пошукової дослідницької діяльності.

30.Психологічні особливості психолога-дослідника.

31.Дискусія як форма наукового спілкування.

32.Опонентне коло і наукове відкриття.

33.Поняття «практична психологія»: окремі підходи до розуміння.

34.Практична психологія в Україні: 20 років становлення.

35. Гуманістична філософія і гуманістична психологія як світоглядне обґрунтування практичної психології.

36.Типи психологічного знання за різними його підставами.

37.Об'єкт, предмет пізнання та форми представленості предмета у науковій, практичній та буденній психології.

38.Мета, основний інструмент пізнання та спосіб пізнавальної діяльності у науковій, практичній та буденній психології.

39.Проблеми методології практичної психології. Методи наукового дослідження та засоби буденного психологічного пізнання.

40.Характеристики психологічної технології. Три структурні складові психологічної технології.

41.Порівняльний аналіз академічної та психотехнічної теорій: цінності, адресат, суб'єкт пізнання.

42.Психотехнічна теорія: особливості контакту, процесу і процедури дослідження.

43.Психотехнічне знання, його предмет. Співвідношення предмета й методу в межах психотехнічної теорії.

44. Поняття про наукову парадигму як спосіб організації наукового знання

45. Природничо-наукова парадигма в пізнанні
46. Гуманітарна парадигма в науках про людину і суспільство
47. Природничо-наукова і гуманітарна парадигми в психології та її методах
48. Історичний аналіз виникнення та занепаду наукових шкіл у психології
49. Місце пояснювальних принципів у системі методологічного регулювання психології. Поняття про класичні пояснювальні принципи.
50. Принцип детермінізму: види детермінізму
51. Принцип системності: динаміка розвитку системного підходу в психології
52. Принцип розвитку: філо- та онтогенетичний розвиток
53. Поняття про ключові проблеми в психології
54. Психофізична проблема
55. Психофізіологічна проблема
56. Психогностична проблема
57. Психомотиваційна проблема
58. Психопраксична проблема
59. Психосоціальна проблема
60. Кризові явища в психології (історичний аналіз). Способи подолання методологічних криз. Перспективи розвитку методології психології

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю:

- поточний контроль - 50 балів
- підсумковий контроль 50 балів.

Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та результатів самостійної роботи здобувача.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (залік).

Здобувач вищої освіти має право на визнання результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті, які поширюється на дисципліни обов'язкової та вибіркової компонент, що за тематикою та змістом відповідають як навчальній дисципліні загалом, так і її окремим розділам, темам, індивідуальним завданням (курсова робота, контрольна робота тощо), які передбачені робочою програмою (силабусом) конкретної навчальної дисципліни. (Посилання на Положення про порядок визнання в Харківському національному університеті внутрішніх справ **результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті http://univd.edu.ua/files/generaldocs/non_formal_education.pdf**

Умови визначення навчального рейтингу здобувача, а також вимоги і критерії оцінювання деталізовані нижче.

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ			
Види роботи	Кількість	Максимум балів за 1	Разом
Робота на лекційному занятті	12	0,5	6
Робота на семінарському занятті	11	3,5	38,5
Проміжне тестування	1	5,5	5,5
Підсумковий контроль(залік)	1	50	50
Разом:			100
ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ			
Види робіт	Кількість балів за один вид робіт	Критерії оцінювання	
Робота на лекційному занятті	0,5	Всі лекції з даного курсу мають інтерактивний характер, отже максимальну оцінку за роботу на лекції отримують здобувачі, які постійно включені в обговорення питань лекції.	
	0,3	Даний бал отримують здобувачі, які не беруть участі у обговоренні, втім демонструють уважність і відволікаються від ходу лекції на сторонні справи	
	0	Здобувач не приймає участі в лекційному занятті, порушує дисципліну, не слухає викладача, постійно відволікається	
Робота на семінарському занятті	3,5	Здобувач бере участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача), виступає із змістовною доповіддю на питання за планом, проявляє ґрунтовну підготовку, висловлює власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріплює її аргументацією, правильно відповідає на уточнюючі питання	
	2	Здобувач бере участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача), за умови, що відповідь буде правильною і змістовною	
	1	Здобувач присутній на семінарському занятті, уважно слухає інших і іноді доповнює відповіді на питання заняття	
	0	Здобувач не приймає участі в занятті, порушує дисципліну, не слухає інших, постійно відволікається	
Проміжне тестування	5,5	<i>Проміжне тестування включає в себе питання, раніше обговоренні на семінарських заняттях і складається з 10 тестових питань з варіантами відповідей.</i> Отримує здобувач який правильно відповів на 10-9 питань тесту.	
	4	Отримує здобувач який правильно відповів на 8-7 питань тесту.	

	2	Отримує здобувач який правильно відповів на 6-5 питань тесту.
	0	Отримує здобувач у якого менше 5 правильних відповідей тесту.
Підсумковий контроль	1-50	<i>Підсумковий контроль (іспит) проводиться у вигляді усних відповідей на білети, що включають два питання. У разі дистанційного навчання підсумковий контроль проводиться у вигляді тестів (50 питань) кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.</i>
	50-41	Відповіді на усі питання білету відтворюються в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Здобувач показує при цьому глибоке оволодіння матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.
	40-31	При відповіді на питання екзаменаційного білету відтворюється значна частина питань. Здобувач виявляє знання і розуміння основних положень, певною мірою може аналізувати, порівнювати та робити висновки. Питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події. Але у відповідях допущені несуттєві помилки, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене власне ставлення до фактів.
	30-21	В відповіді відтворюються основні моменти питань без достатнього розуміння; здобувач у цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але відповідь неповна, припускаються помилки, припущені неточності.
	20-1	Оцінюється відповідь, що містить рівень елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів питань. Здобувач виявив неспроможність в повному обсязі висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У
		відповідях припущені суттєві помилки.

8. Шкала оцінювання: національна та ECTS

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА

ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90–100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80–89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
75–79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
65–74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60–64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.

21–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1–20		F	« Безумовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), Інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Савчин М.В. Методологеми психології. К. : Академвидав, 2013. 224 с.
2. Максименко С.Д. Генеза становлення особистості. - К. : Изд-во ООО «КММ», 2006. – 240 с.
3. Методологічні та теоретичні проблеми психології: навчальний посібник для слухачів та студентів вищих навчальних закладів / Корольчук М.С. и др. – К.: Ніка-Центр, 2008.– 336 с.
4. Гавриловська К. П., Горбунова В. В. Методичні рекомендації з курсу «Методологічні та теоретичні проблеми психології» – Житомир, 2014. – 35 с.

Допоміжна:

5. Навчальний посібник «Множинність виявлення інтелекту.» Байсара Л.І. Дніпропетровськ: ДНУ. 2010. 96 с.
6. Носенко Е.Л., Аршава І.Ф. Сучасні напрями зарубіжної психології. : психологія особистості, підручник для студентів вищих навчальних закладів, - під редакцією академіка АПН України, доктора психологічних наук, професора С.Д. Максименка, Дніпропетровськ: Дніпропетровський національний університет ім. Олеса Гончара. 2010. 264 с.
7. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології: Навчально-методичний посібник. К.: Ніка-Центр. 2003. 204 с.

8. Савчин М.В. Духовна парадигма в психології. – К. : Академвидав, 2013. 218 с.
9. Боришевський М.Й. Дорога до себе. Від основ суб'єктості до вершин духовності.– Київ: “Академвидав”, 2010. – 410 с.
10. Боришевський М.Й. Особистість у вимірах самосвідомості. – Київ, 2012. – 605 с.
11. Журавльова Л.П. Психологія емпатії. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007.– 328 с.
12. Носенко Е.Л., Коврига Н.В. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену. Основні функції. -Київ, “Вища школа”, 2003, 198с. (гл. І, ІІ).
13. Ткаченко О.М. Принципи і категорії психології. – К.: Вища школа, 1979. – 200 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронна хрестоматія до курсу.
2. Музика О.Л. Професійно-орієнтовані завдання у системі підготовки студентів-психологів // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л. Музики. Навчальний посібник. 3-тє вид., перероб. і доп. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010. – С. 9-23
http://zu.edu.ua/spf/psihol_vkl.html
4. Тест емоційного інтелекту. www.queendom.com
5. Імплицитна оцінка ставлень до соціальних об'єктів.
www.implicit.harvard.edu/implicit
6. Електронна версія підручника Носенко Е.Л., Аршава І.Ф., «Сучасні напрями зарубіжної психології». Дн-ськ: ДНУ. 2010. 306 с.
www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pspl/2010_10/501-514.pdf